

Prologas

Mar-a-Lago, Palm Bičas, Florida
1968 m.

– **P**ONIA POST, pas jus atvyko prezidentas ir pirmoji ponija.
– Ačiū, Frenkai. Palydėk juos pas mane.

Perbraukiu delnu dulsvai mėlyną sijoną ir atsistuju, išsitiesiu, širdis daužosi it pašėlusi. Veidrodyje priešais regiu save – ant kaklo, ausyse ir ant riešų sodriai žėri briliantai. Vaiskios mėlynos akys, nors supamos metų išėsdinto raukšlelių voratinklio, ryškios ir budrios. Ilgų sidabriškų plaukų garbanos sukeltos į tvarkingą kuodą. Ak, ir kambarys. Didžiulis kambarys su erdvėn smingančiais langais, žvelgiančiais į vešlias vejas ir safyro mėlynumo jūrą. Taip, čia gražu – į šią vietą įdėta darbo. Krenkšteliu, sau tai patyliukais pripažindama. Gerai, kad panorau susitikti čia, o ne Baltuosiuose rūmuose.

Akmeninėmis grindimis atkaukši žingsniai – prezidento. Man smalsu, ar jis ką nors nujaučia, ar žino, ką jam ketinu pasiūlyti. „Ponia Post, pas jus atvyko prezidentas ir pirmoji ponija.“ Tai galėtų būti bet kuris iš prezidentų. Šie vyriausieji ginkluotojų pajėgų vadai keičiasi kas ketveri–aštuoneri metai, o aš tebesu, kur buvusi, visus juos pasitinku ir priimu. Akies mirksniu nusikeliu į praeitį, kur aš, keturiolikmetė mergaitė skaisčiai mėlyna suknele, plepu su Elise Ruzvelt* per pokylį Baltuosiuose rūmuose. O štai aš toji,

* Alice Lee Roosevelt Longworth (1884–1980) – amerikiečių rašytoja ir visuomenės veikėja, JAV prezidento Theodoro Roosevelto ir jo pirmosios žmonos Alice Hathaway Lee Roosevelt dukterė.

kuriai priklauso tarp debesų ir jūros plūduriuojantys rūmai, kur kas didesni už bet kuriuos, turėtus mano bičiulių Vanderbiltų ar Vindzorų. Aš – ledi Bauntiful*, seikėjanti sriubą moterims, kurių akių alkis daug didesnis už jų sulysusio kūno. Atsiminimų kaleidoskopas vėl pasikeičia, ir štai aš Maskvoje, tamsiame sandėlyje, susigūžusi tarp nužudyto caro brangenybių. Tada – naciams minant ant kulnų lekiu torpedų raizomais vandenimis, o RAF bombonešiai piktai riaumodami plėšia dangų. O štai, vasarai svaiginant gėlių aromatu, bibliotekoje pasitinku aukštą drovią brunetę didelėmis akimis ir stengiuosi, kad jaunoji ponია Džekė Kenedi pasijustų kuo jaučiau.

Bet visa tai praeityje. Grįžtu į dabartį – naujasis prezidentas ir pirmoji ponია įžengia į mano svetainę ir eina prie manęs. Ledi Berd Džonson**, raudonskruostė ir besišypsanti, tiesia į mane rankas.

– Ak, ponია Post, kaip smagu čia būti. Kas kartą įžengusi į jūsų namus pasijuntu pakliuvusi į nuostabią pasakų šalį.

Šypsodamasi sveikinuosi su pirmąja ponია. Tegu gyvenu kaip karalienė, niekada niekam nebuvau skolinga. Ir kadangi niekada neturėjau įpareigojančios karūnos, manau, galima sakyti, kad man pasisekė kur kas labiau. Atsigręžiu į jos vyrą, ketindama pateikti pasiūlymą, kuris galbūt pakeis šios poros gyvenimą. Esu pakeitusi daug gyvenimų. Pakeičiau ir jūsiškį. Žinau tai. Galbūt suabejosite, negi gali šitaip būti, jei nė nežinote mano vardo. Kas gi aš tokia?

Na, taip atsakydavau seniau, atsakau ir dabar: aš Mardžorė Meriveter Post.

* Lady Bountiful – 1707 m. George'o Farquharo komedijos veikėja. Taip imtos vadinti dosnios, labdara užsiimančios moterys.

** Claudia Alta Johnson, vadinta Lady Bird (Boružėle), – pirmoji JAV ponია nuo 1963 iki 1969 m., prezidento Lyndono B. Johnsonso žmona.

PIRMA
dalis

1 skyrius

Batl Krikas, Mičiganas

1891 m. žiema

UŽAUGAU TIKINČIŲJŲ ŠEIMOJE, tačiau ne Dievo buvo daugiausia mano vaikystėje ir pirmuosiuose prisiminimuose. Daugiausia buvo Čarlzo Viljamo Posto, Čarljo arba tiesiog Č. V., kaip jį vadino artimiausi bičiuliai. Man jis buvo tėtis ir ne kitaip.

Anaiptol ne išpūdingo stoto – liesas, kiek daugiau nei šešių pėdų ūgio, mėlynakis ir giedrai besišypsantis. Bet šis žmogus sukūrė mano pasaulį, o paskui pakeitė ir visų kitų gyvenimą.

Tą patį galima pasakyti ir apie mano išsilavinimą – mokyklą lankiau, tačiau svarbiausių dalykų išmokau sėdėdama tėčiui ant kelių. Tėtis pynė pasakojimą, jauname mano prote rentė pasaulius, iki aš įtikėjau, kad kone viskas yra įmanoma. Nes tėčiui iš tikrųjų viskas buvo įmanoma. Klausydavausi apie ištįsėlį Springfieldo advokatą, kuriuo tėtis žavėjosi, – šeimos bičiulį Abę Linkolną, kuris vaikas būdamas vėjų pustomoje rąstų trobelėje pats išmoko skaityti iš sudriskusios Biblijos, tačiau kažkaip atsidūrė Baltuosiuose rūmuose. Suprantama, tėtis, o paskui ir aš pažinojome visus prezidentus, tačiau man labiausiai patiko pasakojimai apie Linkolną. Springfielde tėtis susibičiuliavo su šiuo nepaprastu žmogumi. Abu jie iškilo vien dėl savo ryžto ir derlingų pasienio žemių.

Ak, betgi būta ir kitų gerų istorijų. Tėčio pasakojimas mane, raitą ant mulo, nešė per Didžiąją Vandenskyrą, kaip kad jį jauną drauge su broliu, mano dėde Kalu, – anuomet jiedu tarp pušų iš

raudonžemio sietais plovė auksą. Gesinau Didįjį Čikagos gaisrą ir Oklahomoje per smėlio audrą drebėdama po šiurkščiu dengto vežimo brezentu laukiau ryto, o kojotų staugimas maišėsi su vėjo kauksmu, brazdinančiu ploną skardinį stogą. Tėtis pasakojo apie fortepijonus, kurie grojo be žmogaus rankų, ir vežimus, kurie važiavo ir netraukiami arklių.

Man visados atrodė, kad tėtis iki man ateinant į šį pasaulį buvo jau kone viską išbandęs: pabuvęs išradėju Kalifornijoje, jūreiviu Ilinojuje, ūkininku Nebraskoje, dirbęs rančioje laukinėje Oklahomos teritorijoje*. Sėkmė buvo permaininga, nestigo nesėkmių, tačiau, nepaisant visko, jis sugebėjo vesti savo jaunystės meilę. Mano motina Ela Leticija Meriveter, blyškiaveidė santūri gražuolė pilkomis akimis, buvo kilusi iš kur kas turtingesnės šeimos, tačiau iš to paties Springfildo.

Mano jaunas protas ir atmintis sunkiai tai aprėpė: tėtis, dailus, bet kurį pranoksiantis savo natūraliu žavesiu ir nuovoka, sąmojingas, malonaus balso, ir staiga – ligonis. Netikėtai ir bauginamai pasiligojęs.

Dėl jo ligos tą žiemą leidomės į kelionę, į kelionę, kuri baigsis tuo, ko nė vienas iš mūsų, netgi tėtis, tas nepataisomas svajotojas, negalėjo įsivaizduoti.

Batl Krikas mus pasitiko šalčio siena – toks oras kausto, žnaibo skruostus, o įkvepiamas stingsta šnervėse. Tėtis, remdamasis į mano motiną, iš Mičigano centrinės linijos traukinio vagono išklibikščiaavo į žvarbų peroną. Keliavę ne vieną savaitę, pagaliau

* 1815–1840 m. į dabartinę Oklahomą buvo perkelti indėnai iš Alabamos, Floridos, Džordžijos, Misisipės ir Tenesio; 1830 m. sudaryta savavaldė vadinamoji Indėnų teritorija (atiduota indėnams neva amžinam naudojimui). Oklahomos teritorijoje radus naftos, nuo 1889 m. čia ėmė plūsti baltaodžiai kolonistai. 1890 m. Indėnų teritorijos pietvakarinėje dalyje sudaryta Oklahomos teritorija. 1907 m. abi teritorijos (Indėnų ir Oklahomos) suvienytos tapo Oklahomos valstija.

atvykome, ir aš tuo džiaugiausi, tačiau baiminausi, kad čia gali būti paskutinė tėčio stotelė.

– Tavo tėčiui nedaug beliko, – sukuždėjo man motina ilgoje mūsų kelionėje iš Teksaso.

Ir žodžius, ir raukšleles aplink jos lūpas stingdė nerimas. Vagonas lingavo niūriu ritmu, už apšarmojusių langų bėgo apledėjusios lygumos rėžis. Ant gulto suvaitojo tėtis, nors apklostytas keliomis antklodėmis, jo liesas kūnas tirtėjo iš šalčio. Nežinau, ar jis nugirdo motinos žodžius ir mėgino kažką pasakyti, o gal tik leido prasiveržti skausmui, surakinusiam jo paliegusį kūną. Ir negalėjau suprasti, kodėl motina švelniai neuždėda rankos, nepasilenkia prie jo ir netaria paguodos žodžių – ko nors, kas jam suteiktų bent kruopelę šilumos. Betgi ji retai taip elgdavosi.

Ir, tiesą sakant, ne motiną tėvas, sukaupęs jėgas, pakvietė ištardamas žodį.

– Kanarėle, – šaltame kupė ore iškvėpdamas garo giją, sušnibždėjo taip tyliai, kad per traukinio ratų bildesį vos išgirdau savo pravarde.

– Aš čia, tėti, – pasakiau, suėmiau jo sulysusias rankas ir ilgas valandas sėdėjau šalia.

Giedojau paprastas krikščioniškas giesmeles, kurias jis man giedodavo prie lovelės. Skaudama širdimi galvojau, tik nesakiau balsu: „Būk geras, tėti, nepalik manęs. Ką aš be tavęs darysiu?“

Tėčio ligos simptomai buvo ištisas sąrašas žodžių, man, vaikui, mažai ką sakančių. Migrena, melancholija, dispepsija, nemiga, nerimas – viską sudėjus, nervinė kūno ir proto negalia. Tėtį ne vienintelį kamavo ši negalia, tik man atrodė, kad niekam nėra taip blogai kaip jam.

Traukiniui pagaliau sustojus ir mums išlipus į peroną, blyški žiemos saulė jau leidosi už judrios Batl Kriko stoties. Ištrūkusi iš ankšto vagono, troškaus dėl daugybės važiuojančiųjų kūnų, kelis kartus godžiai įkvėpiau šalto oro ir iškart užuodžiau traukinio

dūmų suodžius, sumišusius su apylinkių lygumose besiganančių karvių kvapu. Dvelkė dar kažkuo, lyg metalu – neilgai trukus šis kvapas taps man gerai pažįstamas: taip kvepia sniegas.

Nešikai grumdėsi po šurmuliuojantį peroną, rūpindamiesi skryniomis, dėžėmis ir pavargusiais keleiviais. Keleiviai trypčiojo, dairėsi savo artimųjų ir bagažo. Stovėjau drebėdama ir žvilgčiojau čia į motiną, čia į tėtį svarstydamą, kuris mumis visais pasirūpins. Motina? Ar tėtis, kad ir visiškai paliegęs? Prie mūsų, stumdamas kėdę su ratukais, priėjo nešikas su šaunia kepure bei tamsiu vilnoniu apsiaustu ir kilstelėjęs antakius pažvelgė į tėtį.

– Gal norėtumėt vežimėlio, pone?

– Būtų gerai, – motinai į ranką įsikibęs tėtis vos linktelėjo ir su palengvėjimu atsidusęs susmuko ant vytelių sėdynės.

– Į Gydyklą? – dabar jau į motiną dirstelėjo nešikas.

Mes, kaip ir kone visi čia, trypčiojantys sutemų gaubiamame perone, atvykome dėl tos pačios priežasties – kad pakliūtume pas garsųjį daktarą Džoną Kelogą. Pas jį, profesionalų gydytoją, puikųjį Batl Kriko gyduolį, ligoniai traukė nuo Rytų pakrantės iki pat Vakarų pakrantės, plūdo ir senieji, ir naujieji turtuoliai, ligonių atvykdavo net iš užjūrio. Vežimėlyje sudribęs tėtis tyliai kimiai sudejavo.

– Ne, štai šituo adresu, – atsakė motina.

Daktaras Kelogas su žmona buvo įsivaikinę visą būrį vaikų, tačiau žiūrėjo kreivai į mažuosius, klydinėjančius po gydyklą, drumsčiančius ramybę paliegusiems pacientams ir besipainiojančiams po kojomis užsiėmusiam medicinai personalui. Taigi motina mums išnuomojo kambarį su baldais vos už kelių gatvių nuo Gydyklos miestelio.

– Pas našlę ponią Elžbietą Gregori.

Motina padavė nešikui popierėlį, kuriame jos kampuota rašysena buvo pakraigliotas adresas, ir it koks apšarmojęs stulpas stebėjo, kaip tam jaunuoliui prižiūrint iškraunami mūsų lagaminai

ir dėžės. Paliegęs tėčio kūnas ilgainiui suglebo, lyg kaulai nebebūtų jo laikę, o motina, slegiama naštos dėl mūsų padėties, atrode įsitempusi tarsi spyruoklė. Kiek pamenu, motina visada buvo žila.

– Kaip suprantu, tas namas yra netoli daktaro Kelogo Gydyklos miestelio, taip? – nešiko pasiteiravo motina.

Šis linktelėjo ir ėmėsi stumti tėčio vežimėlį per žmonių knibždėlyną.

– Tikrai taip, ponია. Viskas Batl Krike netoli Gydyklos.

Motina striukai linktelėjo, kone skaudžiai sugriebė mane už rankos ir jaunuoliui įkandin patraukėme į triukšmingą gatvę.

Nors nešikas tėtį iš vežimėlio į laukiantį vežimą kėlė labai at-sargiai, tėtis suaimanavo. Įsėdome ir mudvi su motina.

– Sėkmės jums, sere, – maloniai palinkėjo jaunuolis. – Dak-taras Kelogas greitai jus pagydytų. Čia pas mus kasdien nutinka stebuklų: atvažiuavę žmonės vos pajėgia išlipti iš traukinio, o pagiję pasišokėdami išliuoksi iš miesto.

Tėtis vargais negalais blausiai šyptelėjo ir linktelėjo. O motina tik susidėjo pirštinėtas rankas ant kelių ir įsmeigė žvilgsnį į šar-mos nubalintų lygumų tolius. Tėčio žvilgsnis nukrypo į mane, jis pamerkė man akį, ir aš išsitempiau. Buvome girdėję, kad daktaro Kelogo gydymo būdai neįprasti ir brangūs, bet į tą žmogų dėjome visas viltis. Pasak motinos, tėvo dienos jau suskaitytos, o mums veik nelikę vilties ir pinigų. Po šitiekos varginančio gydymo metų jei kas ir galėjo padėti tėčiui, tai tik daktaras Kelogas.

Vos tik motina tankiai pabeldė į 61-ojo namo Pietų Divizijos gat-vėje duris, ponია Gregori tuoj pat jas atvėrė; pamaniau, kad ji ten stovėjo ir mūsų laukė.

– Na štai, Postai atvyko, – paskelbė ji nuo namų slenksčio iš plačios krūtinės sklindančiu žemu valdingu balsu. – Girdėjau traukinį atvažiuojant į stotį. Sveiki, sveiki. Užeikite. Turbūt labai sušalote. Juk iš paties Teksaso, tiesa?